

עולם לתרופה

מפרד"ס התורה ומשדה החסידות

בס"ד, ערב שב"ק פרשת פינחס (אבות ו)
ח"י תמוז תש"פ - שנה כ"ה גליין אירבג

ר"ת	מוע"ש	הדלג"ג
23:11	23:05	21:38
22:34	22:26	21:00
22:27	22:23	20:55
22:49	22:52	21:20
22:09	21:54	20:39
23:15	23:13	21:42
23:37	22:21	21:04
23:08	22:56	21:35
22:48	22:40	21:16

בסיוע קרן יקר למרדכי לע"נ הרה"ח ר' מרדכי ב"ר מאיר אריה ז"ל רייז' וזוג' מרת רחל פרומט ע"ה בת הגה"ח ר' אברהם צבי רומעלט זצ"ל

פלאות עדותיך

השוה את אלעזר למשה - לגבי מנין בני ישראל - כדי שישמח אהרן ושיכבדוהו ישראל/ה' בתחילה וי' בסוף - כדי שיהא כחותם/לא היה בדור המדבר בנות נחלה כי אם כחות צלפחד/קהל ועדה שאין ממניין עליהם חכם - הרי הם כעוברים על לאו/רק ישראל הם יודעי תרועה!

והי אחרי המגיפה, ויאמר ה' אל משה ואל אלעזר בן אהרן הכהן לאמר. שא את ראש כל עדת בני ישראל וגו' (כו, א-ב). איתא בש"ך עה"ת: "ומה שלא היה המנין הזה על ידי משה ואהרן וי"ב נשיאים, כמו שאמר (לעיל ג, א-ד) 'תפקדו אותם לצבאותם אתה ואהרן, ואתכם יהיו איש איש למטה' וכו', לפי שקרבה פטירתו של אהרן, אם כן בחיי אהרן יהיה לו כל זה כדי שישמח אהרן בראותו בנו שזה למשה בזה, ואין שום אדם עמו אלא הוא ומשה, בזה גם כן ידעו כל ישראל מעלתו [של אלעזר], ויבואו לכבדו מעתה קודם שישמש בכהונה גדולה".

* חנוך משפחת החנכי וגו' (כו, ה). פירש"י: "לפי שהיו האומות מבזין אותם, ואומרים מה אלו מתייחסין על שבטיהם, כבודם הם שלא שלטו המצריים באומותיהם, אלא בגופם היו מושלים וי' חומרי בנשותיהם, לפיכך הטיל הקב"ה שמו עליהם, ה"א מצד זה, וי"ד מצד זה, לומר מעיד אני עליהם שהם בני אבותיהם" וכו'. ביאר הל"י יקר' בתוך דבריו הטעם למה נקבע בהם השם שלא כסדרו, ה' בתחילה וי"ד בסוף [וכן תמה האור החיים' הק']: "... שכל חותם האותיות הפוכים, כדי שיבואו כסדרן בדברי הנחתם, וישראל הם החותם, כמו שנאמר (שה"ש ח, ו) 'שימיני כחותם על לבך' וגו', כשאני החותם אז יחקק על ידי שם ה"ה".

* למה יגרע שם אבינו מתוך משפחתו כי אין לו בן וגו' (כו, ד). כתב הרמב"ן (להלן בפסוק לו, ו): "ולא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה" (וגו') וז"ל: "יתכן שלא היו בכל הדור הזה, הבא בארץ, בנות יורשות נחלה - זולתי בנות צלפחד, כי על כן לא דברו [כי אם בנות צלפחד]". ערוש"י.

* אשר יצא לפניהם ואשר יבא לפניהם ואשר יוציאם ואשר יביאם ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה (כו, ה). איתא בשו"ת מהרי"ט צהלון החדשות (סי קלג): "... וקורב בעיני לומר, שכל עדה וקהל מיישראל שאין ממניין עליהם חכם ונבון, שיהיה חכם גדול כמו שכתב הרמב"ם ז"ל ה"ה' ה"ה הוא נכבד בלאו 'ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה', ולזה כיוון משה רבינו ע"ה, להזהיר את ישראל שלא יהיו כצאן אשר אין להם רועה" וכו', יעו"ש באריכות.

* יום תרועה יהיה לכם (כט, א). דבר פלא הביא רבינו אליהו האתמרי זי"ע בספרו 'עניני העדה' (פר' נביים ד"ה עוד נראה לפרש): "קבלתי, שאומות העולם אינן יודעים לעשות תרועה במרוצה כישראל, וכבר נלאו התוקעי קרנות שבהם לעשות תרועה כישראל ואינן יכולים, ואומרים ומודים בפייהם שישאל דוקא בקיאים בתרועה. והעיד לי החכם השלם כמוהו ר' אברהם אפימאדו נר"ו, שסיפר לו משומד אחד שהיה תוקע כשהיה יהודי מקהל קדוש פלוני, וכיון שנשתמד לא יכול עוד לעשות התרועה כמו שהיה מריע בהיותו יהודי, וחקר אחר תוקעי קרנות שבאומות העולם על הדבר, ואמרו לו שענין התרועה היא מתנה שנתן הקב"ה לישראל, עד כאן".

1. "ובעניותי אני מבין דברות קדשו ז"ל, והרי אהרן הכהן כבר נסתלק לחי' העולם הבא, כמפורש במקרא לעיל (כ, כג ואילן), ועובדא דפינחס קנאה היתה אחרי פטירת אהרן..." (יתרת נעקב להגר"ח סופר שליט"א בפרשתנו).
2. במענה לקהל קדוש ששאלו "אם כופין בני העיר זה את זה להביא להם חכם בשבך, לפרוש להם על פי ה' ולהפריש אותם מאיסורא ולהוכיחם במלי' דשמיא, כי יש בני אדם מסדרים ולא מקבלים מרות" וכו'.
3. ד"ל הרמב"ם (פ"ד מהל' תשובה ה"ב): "צריך להעמיד בכל קהל וקהל מיישראל חכם גדול חקן וירא שמים מנעוריו ואהוב להם, שיהא מוכיח לרבים ומחזיר בתשובה".
4. ובה מבאר לשון הפסוק (תהלים פט, יז) "אשרי העם יודעי תרועה" - שישאלם הם עם יודעי תרועה, משא"כ אומות העולם, שאע"פ שיש להם קרנות ויודעים לתקוע, אינן יודעים תרועה. יעו"ש.

לקח טוב

קנאות - רק מתוך אהבת ישראל ומדת החסד

אלא על הרעה שנעשתה. באופן כזה לעולם לא תהיה הקנאות משובחת. לכל היותר תהיה אולי מוצדקת ואף מוכרחת, אבל השבח ממנה והלאה מאחר שהסיבה המולידתה היא הכעס וההימנה. קנאות משובחת היא זו שכל כולה לא נולדה אלא מתוך דאגה כנה לטובתם של ישראל, ומדת החסד והאהבה היא המדליקתה ומשלהבתה מתחילתה ועד סופה.

אותיות מחכימות

... כנמלא (מסדלין פנ:) התחילו השבטים מבזין אותו, ראוים כן פוטי זה פוטים אבי אמו עגלים לעבודה זרה והרג נקיא שבת מישלל, בא הכתוב וייחסו אחר אהרן וכו'...
... והשבטים לא ידעו זה שלדיו להיות כך כן חלו זאת נלחץ והיו מבזין אותו ואמרו שכלתם לא היה לך לקנאות, שהרי משה וכל ישראל לא נקנאו, ורק מפני שבהם מיתו שהיה כהן מדיו היה זו כעס ח"ו שאול קליפת מדיו (מלאכה דא"ס ימ"ז) לך נקנא. לכן בא הכתוב וייחסו שאלו כן אהרן הכהן - שמדת כהן הוא חסד, אולי את הבריות ומקרבן לתורה, ולדרכם מאהבת ישראל נקנא. וכמו שפליט אלל אברהם אבינו ע"ה שאתה במדרש (ב"ר סוף מ"ב)... שפליט שאל בחשבון ומסר עלונו להלחם בנתי מעט נגד מלכים כאלה רק מפני הקנאה שבערה בו על מה שפתחו בחרב, כמו שדרשו עליהם (ב"ר הנחמה ט"ז) "חרב פתחו רשעים" (הה"ס לו, יז) שפתחו במלחמות להרוג נפשות בשביל לבקש מדינה או להשכנה, ועל ידי הקנאה רדף אחריהם. וזה היה מרוב אהבת הבריות וממדתו שסיהם מדת החסד. כן העיד הכתוב על פנחס שאול גם כן עשה זאת ממדת החסד ומאהבת ישראל שאלה שאלה הקף והסיד חמה, ועל ידי זה זכה לכוונה...
פרי זלזק (פרישטין א"ת כ. ע"ש באריכות)

בבזות השבטים את פנחס, חששו שקנאותו - ככל שצדקה - מתוך מדת הכעס היתה יוצאת. גם אם אכן "קנאין פוגעין בו" ואין לשלול את מעשהו, עדיין אין בו משום השבח ואולי אף גנאי יימצא בו. ועל כן יצא הכתוב להגיד על פנחס וקנאותו, בהעידו עליו שהקנאות לא יצתה אלא מתוך מדת אהרן אבי אביו שהיתה בו, המדה האהבת את הבריות ומקרבתן.

לעילוי נשמתו הטהורה של רבינו הגאון הצדיק, מעמודי ההוראה, שריד לגאוני גאליציא רבי משה חיים בהגה"צ רבי נפתלי צבי שמרלר זצ"ל בעל מח"ס 'מחשבת חיים', רב ואבד"ק מחזיקי הדת בציריך יצ"ו נלב"ע ביום כ"ד תמוז תשע"ז
תהא נשמתו צרורה בצרור החיים הונצח על ידי מוקירי זכרו הטהור מתפללי בית המדרש מחזיקי הדת - ציריך

אמרות טהורות

ויעמוד פנחס ויפלה – עמד בתפילה ופגע בפגיעה
פינחס בן אלעזר וגו' השיב את המתי מעל בני ישראל
בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל
בקנאתי (כה, יא). יש לפרש כפל ואריכות הלשון, דהנה, "דוד המלך ע"ה אמר (תהלים ק, ל): **ויעמוד פנחס ויפלה ותעצר המגפה**, ולבארה לא מצינו זאת במקרא שיתפלל פנחס, ומהיכן למד דוד המלך ע"ה לומר כן.

אכן שמעתי מבי"ק **אמרי"ר** (האמרי יוסף) מספינקא וצלה"ה בשם הרה"ק רבי **פנחס מקאריץ** זצוק"ל לפרש מאמר חז"ל בסנהדרין (פב), שאמר לו משה ולפנחס: **קריינא דאיגרתא** איהו ליהו פרוונקא, ודקדק מהו הלשון **קריינא דאיגרתא**, אך הענין דנתעלמה מהם ההלכה ד'הבועל ארמית קנאין פוגעין בו, ולבארה, אך יתכן שישכחו כולם את ההלכה הזאת, על כן אמר הרה"ק הג"ל שהיו יודעים את ההלכה, רק ששכחו את פירושו, והיו סוברין דפוגעין הוא לשון תפלה, דהיינו שהקנאין מתפללין עקביו שישכח בתשובה, ועל כן היו בוכים ומתפללין שיעשה תשובה. אולם פנחס זכר דפירושו הוא מלשון **פגע** בו (ש"ב א, טו) ועל כן אמר: רבינו משה, לא כך לימדתי בדתך מהר סיני כי פוגעין בו – ממש, והשיב לו: **קריינא דאיגרתא** שאתה קורא את האגרת, דהיינו ההלכה בפירוש זה, **איהו ליהו פרוונקא** (הוא הוא השליח), לקיים המצוה בפירושך. עכדה"ק ושפתים ישיק.

אולם באמת קשה, מדוע לא נאמר בסנין לשון **הורגין אותי** כדי שלא יטעו, וצ"ל דבכוונה נאמר לשון **פוגעין** שיהיה הפירוש לשון תפלה וגם לשון **פגע** בו, דהיינו להרג אותו, וע"כ פנחס קיים שניהם, שהתפלל בעד ישראל שלא יחטאו ושיתבטל מהם המגפה, וגם הרג את החוטא, וזהו: **ויעמוד פינחס ויפלה ותעצר המגפה**.

וזה פירוש הכתוב **השיב את המתי וגו' על ידי שני דברים: א' 'בקנאו את קנאתי בתוכם', ב' 'ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי'**, דהיינו שהתפלל עבורם, על כן **הנני נתן לו את בריתי שלום** – בשביל הקנאה, **זיהית לו ולוהט' בו** – בשביל התפלה, **נתת אשר קנא לאלקיך**, דהיינו הקנאה, **ויצבר על בני ישראל** – על ידי התפלה. הקל יצחק

אמירה נעימה

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את המתי מעל בני ישראל וגו' (כה, יא). וברשי"י: **לפי שהיו השבטים מכונים אותם, הראיתם כי פוטי זה וכו', לפיכך בא הכתוב ויחמו אחר אהרן**, ולבארה תמוה ענין הכיוון שביוהו השבטים, אחר שעשה מעשה גדול כזה לעצור את המגפה מעליהם.

ויש לפרש בהקדם דברי **יעקב יצחק** (שער צו), שמבאר דברי חז"ל (ברכות לו): **"במקום שבעלי תשובה עומדים, אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד"**, כי מה שנחשב לטובה אצל בעלי תשובה, לא ייחשב כלום אצל צדיקים גמורים, כמשל החולה קדחת לעומת הבריא. כי מה שנחשב לברירות אצל החולה המסוכן אם הוטב לו מעט, נחשב עוד לחולה אצל הבריא, ועי"ש.

הנה כי כן, השבטים דימו כי גוף המעשה של פינחס אינו גדול כל כך, דהא אם בא להימלך בבית דין אין מורים לו (עי' סנהדרין פב), וזולת כי כפי שפלות נעו – שבא מיתור שפיטם ענינים שלפניהם וזה, ואעפ"כ נתאמץ לנקום נקמת ה', ובערך אדם שכל כוח נחשב למעשה גדול, אבל כפי נימוס משפט הכללי איננו דבר גדול כלל.

וזהו: **לפי שהיו השבטים מכונים אותי**, רצה לומר, שלדעתם היה זה דבר גדול רק לפי ערכו שהוא **"בן פוטי זה"** וכו', ולא ע"פ שורת הדין שהוא כפי ערך המעשה עצמו, **"לפיכך בא הכתוב ויחמו אחר אהרן"**, כלומר, כי המעשה עצמו גדול, גם אם היה אצל אדם גדול המעלה והיחם. **תכלת מרדכי** להנהיג סמכותו וצ"ל

לכן אמור לו הנני נתן לו את בריתי שלום (כה, יב).

כתבו התנ"ך (ובחס קא: ד"ה ואידך): **"שלא היו כהנים גדולים אלא מופנחם"**, ובספרי וליף לה מ"אית בריתי שלום" – שיעמדו ממנו **שמונים כהנים** בבית ראשון, **שלוש מאות** בבית שני, וכולם נמנים בספרי. עכ"ל. ולבארה הוכן רמזיא בפסוק, ונראה, דאיתא בגמרא (קדושין סו): **"בעל מום דעבודתו פסולה מנא לן, א"ר יהודה אמר שמואל, דאמר קרא 'לכן אמור הנני נתן לו את בריתי שלום' – כשהוא שלם ולא כשהוא חסר, והא 'שלום' כתיב, א"ר נחמן, וי"ז דשלים קשיעה הו"א, קריינן 'שלום', ואם כן 'שלום' בגימטריא ש"פ**.

פינחס קינא קנאת ח' לאחר שראה התלהבות לדבר עבירה

פינחס בן אלעזר וגו' בקנאו את קנאתי בתוכם (כה, יא). "יש לפרש ע"פ מוש"ק **החיובת הלבבות**" (שער השבוע הנפש פ"ג ד"ה והשנים עשר) שיעשה האדם חשבון נפשו האם הוא משתדל ומתלהב לעשות מצוות כמו שהוא מתאמץ ומתלהב לעשות עבירה, ואז אשר לו יהיה ברום המעלה. וגם פנחס קינא בשם אל לבו הקנאה והחרדה אשר בתוכם לדבר עבירה, וזהו הביאו לקנא קנאת ח'". **תורת משה** להתח"ס וי"ע

משה רבנו לא החזיק עצמו ראוי להסמיר את יהושע – אלא מכה כלל ישראל

ויאמר ח' אל משה קח לך את יהושע וגו' וסמכת את ידך עליו. והעמדת אותו לפני אלעזר הכהן ולפני כל העדה וגו'. ונתתה מחורד עליו וגו'. ויעש משה כאשר צוה ח' אותו ויקח את יהושע ויעמידהו לפני אלעזר הכהן ולפני כל העדה. ויסמוך את ידיו עליו ויצוהו כאשר דבר ח' ביד משה (כו, יח-כג). וברשי"י: **"כאשר דבר ח', אף לענין ההנהגה נתן מהודו עליו"**.

יש לדקדק, שבציווי הקב"ה למשה כתוב תהלה "וסמכת את ידך עליו" ואחר כך: **"והעמדת אותו לפני אלעזר הכהן ולפני כל העדה וצויתו אותו לענינים"**, ואילו כשיעשה משה רבנו כאשר צוה ח', כתיב תחילה: **"ויקח את יהושע ויעמידהו לפני אלעזר הכהן ולפני כל העדה"**, ורק אחר כך: **"ויסמוך את ידיו עליו ויצוהו"**. עוד יש להבחין למה לא כתוב בפירוש גם שנתן משה רבנו מהודו על יהושע, אלא נרמז בכתוב: **"כאשר דבר ח' ביד משה"**, וכמו פירש"י.

וב"ל, כי משה רבנו בגדול שפלות רוחו לא החזיק עצמו שבכוחו לבד הוא יכול לסמוך את יהושע להיות איש על העדה, ולכן תהלה: **"ויעמידהו לפני אלעזר הכהן ולפני כל העדה"**, ואחר כך: **"ויסמוך את ידיו עליו"** בכדי שהסמיכה תהיה גם כבודה של אלעזר הכהן וכל עדת ישראל.

כמו כן לא מצא משה רבנו בעצמו שום חוד שיוכל לתת ממנו ליהושע, אלא עשה כן מחמת גזרת המקום ב"ה, ולכן לא נכתב בפירוש שנתן מהודו עליו, אלא בהעלם: **"כאשר דבר ח'"**, וכפירש"י: **"אף לענין חדוד נתן מהודו עליו"**, לפי שעשה כן רק מחמת צויו של הקב"ה ע"י נביאים ונביא מלך.

וזה מרומז: **"הנני נתן לו את בריתי שלום"** רצ"ל, **שלום בגימטריא ש"פ**, שיעמדו מזרעו ש"פ כהנים גדולים.

בתנ"ך אור

והעמודנה לפני משה וגו' לאמר. אבינו מת במדבר והוא לא היה בתוך העדה הנועדים על ח' בעדת קרח כי בחטאו מת (כו, ג). נראה כוונתם, כי הנה קי"ל (סנהדרין מה): הרוגיו מלכות – נכסיהם למלך, הרוגיו בית דין – נכסיהם ליורשים. וכן נמי שייך בדיני שמים, דהנה קרח ומרגלים חטאו נגדו השי"ת, ומתו בידי שמים במגפת וכו', והם בכלל הרוגיו מלך, וממילא נכסיהם אינם שייכים ליורשים, רק הוי שייך לו יתברך, ליתן אותם למי שירצה כרצונו, אבל מי שלא מת בדרך זו, רק בחטאו מת, ונענש על ידי כ"ד של מטה, הוי בכלל הרוגיו מלכות, ונכסיו ליורשים.

וזהו שאמר: **"וזהו לא היה מן העדה הנועדים על ח' בעדת קרח"** – להיות בכלל הרוגיו מלכות, **"כי בחטאו מת"** – על ידי בית דין של מטה, וממילא נכסיו ליורשים, **"ויבנים לא היו לו"**, לכך **"למה נגרע וגו' תנה לנו אחוה"**.

אמרי שפר להנהיג ר"ש קלוגר וצ"ל

אשה ריה ניהוה לה (כה, ח). פירש"י: **"נחת רוח לפני, שאמרת ונעשה רצוני"**. יש לדקדק, דלא הוה ליה לכתוב **"שאמרת"**, אלא **"נחת רוח לפני שנעשה רצוני"**.

וי"ל, בהקדם מאמר רב יוסף (קדושין לא), שמתחילה סבר שגדול זה שאינו מצווה ועושה יותר מזה שמצווה ועושה, כי המצווה מוכרזת לעשות מחמת יראת העונש והפסד שכר מצוה, ואילו זה שאינו מצווה – עושה רק מחמתה, לעשות נחת רוח לפניו ית"ש. אך לבסוף מסוק כי **"מדות המצוות ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה"**, ומעמא דמילתא,

דבמצוות ועושה יצרא דאדם מתגבר עליו ומסירתו לעשות עבירה ומונעו לעשות מצוה, וילפום צערא אנגרא" (אבות סף פ"ה). ואיתא במדרש (ברך פ, ז): **"הנהגה טובה"**, זה יצר טוב, **"מאד"** – זה יצר הרע, שעל ידי כבישת היצר הרע מקבל שכר, וכל שיצרו גדול – תגדל שכרו, לכן מצווה ועושה עדיף. ולפי זה י"ל, דבמכוון אמר: נחת רוח לפני **"שאמרת"** ונעשה רצוני, שנתת רוח יותר ישר לי שאמרת, ויצה"ר רוצה לחסיתו ולהיזהר שלא לקיים אמרת ח', ויש נחת רוח לפני ביותר שאמרת ומי"מ נעשה רצוני.

כתב סופר (החדש)

יתרון דעת

שבבצבאותיה (עז)

אמירת ה'תורה' של הרה"ק הרבי ר' זושא מהאניפאלי זי"ע (ו)

שמעתי מפי קודש הקדשים אדמו"ר קדוש ישראל זללה"ה (הוא הרה"ק מרוזין זי"ע) בליל שבת קודש פרשת וישלח שנת תר"ז לפ"ק, מקודם אמר תורה קדושה על פסוק (בראשית ל, כ) **"ויקרא לו א-ל אלקי ישראל"**, אחר כך אמר הלשון:

ר' זוסיא לא אמר תורה מימיו, מפני מה, מפני שכל תלמידי המגיד ממעודיטש לא אמרו כל ימיהם שום 'תורה' משלהם רק מה ששמעו מהמגיד, לא הוסיפו ולא גרעו. ור' זוסיא היה צדיק אישי (לחבא אש), כאשר פתח פתחו זקני המגיד זצ"ל לומר 'תורה', היה צריך מקודם לומר הפסוק שיאמר עליו 'תורה', וכאשר פתח לומר רק תיבת **"ויאמר" או **"וידבר"**, הרגיש ר' זוסיא הארת התורה, והתחיל לעשות תנועות גדולות ובלבל את השלחן. אצל זקני היו אנשים גדולים, הרב מבאריטשטוב נחום מטשערנאביל (החזיר לעשות תנועות גדולות ובלבל את השלחן. הרב ר' וועלוול מויתאמיר זצ"ל (האור המאיר), והרב ר' זצ"ל, הרב ר' וועלוול מויתאמיר זצ"ל (האור המאיר), והרב ר' נחום מטשערנאביל (החזיר לעשות תנועות גדולות ובלבל את השלחן. והיה עומד במדר החיצוני אשר לפני הבית או בבית העצים, והיה ממש מטפס על התלים הישרים והיה צועק בקול גדול **"ויאמר"** או **"וידבר"**, וכאשר פסק זקני לומר 'תורה' נח גם הוא ושתתק, והניסוהו לבית, והיה יודע כי התורה של זקני, והמשך התורות לא היה יודע, **ובעבור זה לא אמר תורה כל ימיו**. אבל האמת הוא אומר אני, ואמר עוד הפעם: אבל האמת הוא אומר אני, כאשר הצדיק אומר באמת והמקבל מקבל באמת, אזי אפילו בתיבה אחת – אומר אני – גם כן די, בתיבה אחת יכולים לקרב את כל העולם, ובתיבה אחת יכולים לטהר את כל העולם, עד כאן לשון קדשו. זי"ע ועכ"ל".**

אמנת צדיקים להאגות ר' יעקב מרגליות זצ"ל רב"ב (באריטשטוב (את דס)

הרה"ק ר"ר **זוסיא** זי"ע לא היה דרכו לומר 'תורה', אך כאשר פתח פיו לפעמים לומר תורה, היו דבריו עמוקים ומתוקים מאד. ופעם אחת אמר הרה"ק על הפסוק (תהלים פא, ה) **"כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב"** וכו'. **אמת לעינך** להאדמו"ר הזקן מסאדיגורא זי"ע (ר"ה תרל"ב)

... כך הוה הענין בהתורה הקדושה, כפי קדושת האדם שאדם נעצמו עצמו בקדושה, כך נשנתה אצלו טעם התורה. וכך מרגישין אם אומר איזה דברי תורה, אם יוצאין מגוף טהור אז מרגישין דבריו מתוקות וטועם התורה, וכמו ששמעתי בשם רבינו הק' מוה"ר **זוסיא** זללה"ה זי"ע, שבעת שהתחיל רבינו הקדוש מוה"ר **זובער ממעודיטש** זי"ע לומר דברי תורה, אפילו לא אמר עדיין כלל, כי אם שהתחיל בהפסוק, התחיל לגלגל עצמו תחת הספסל מחמת גודל התלהבות, צעק בקול גדול, שמעתי מה שרבינו אומר, ונשמע מזה כי כפי גודל קדושת האדם, כך מרגישין ממנו קדושת התורה.

דברי בינה להרה"ק מביאלא זי"ע (שבועות דף לה, ועי' שפ"ב מוטות דף עב);

ידוע שכאשר התחיל הרבי ר' **דוב בער ממעודיטש** זצוק"ל את הפסוק לומר עליו 'תורה', כבר התניע התלהב והתגעש הרבי ר' **יושע** זצוק"ל, אך דחפוהו שאר התלמידים החוצה, כדי שלא יפריע אותם מלשמע תורת רבם הקדוש, אמר אלא בחוץ את החידושי אורייתא אשר גילה גילה לפני, וכששאלו אותו מאין זה ידע, ענה בקדשו: שכאשר הרבי רק אומר את הפסוק, פותח הוא כבר את התרעין דחכמתא, ואורות החידושים ברוזן דאורייתא כבר נמשכין, לכן בשמעו רק את הפסוק יודע הוא כבר את החידושי תורה, סודות, השגות ודרכי העבודה אשר יאמר הריב, והוא גם סיבת התנועות והתענוגות ששמעו רק הפסוק מרוב, לא מפני שמעו, לא לא היה מבחשבת הרבי והרגישה, רק מפני ששם במרומם פתח הרבי השער והאור נשפע. **מבוא השערים** להרה"ק מפיאסעצנא זי"ע (דף מד: ועי' ועי' **פיר' דרך המלך** פ"ר שמוע עמ' פ, וראה עמ' פ' **מאמר מרדכי** להרה"ק מסלונים זצ"ל, מעי"ר זושא את ה)

מנהגו של ר"ר **זושא** זי"ע היה, בעת שהיה אומר 'תורה' היה מתחיל במדרש, ואמר פשט עליו ע"פ דרכו בקדשו. פעם אחת כנס הרב ר' **נחום מטשערנאביל** זי"ע אליו, ואמר ר"ר **זושא** מדרש נעלם מקומו, ואמר 'תורה' על זה, כשיצא ר' נחום משם אמר: אוכל לישבע שבעל המאמר אמר לו המדרש הזה, מחמת שר' נחום היה בקי נפלא בכל המדרשים, והיה ברור לו שר' בודאי לא ראה המדרש הזה וכו'.

כתב ר"ר ש"ב (ח"ב, אות רט)

הרה"ר ר' **פינחס מקאריץ** זי"ע אמר על תורתו של הרבי ר' **זוסיא** זי"ע, שתרותו בלי לבוש, בלי דיבור.

אלי יעקב, הוסיאטין (ח"א, עמ' קיב)

כי צוררים הם לכם בנכליהם וגו' (כה, יח). כשפרצה מגפת מחלות מדבקות מסוכנות, אמר הרה"ק רבי חנוך שניאורסון הכהן מאלכסנדר זצ"ל שוה ר' ממחשבות רעות, כמו שחמיר, כי צוררים הם לכם בנכליהם". והוסיף: **"כשהייתי צעיר הייתי אוהב להיות יעורר בלילה, כשכל העולם ישנים, וראיתי שהאוויר היה נך ובורר"**.

לעולם נשמט אבי מורי הכ"מ
הרה"ג ר' שמעון בהג"ח רבי **אשר ישעי'** ע"ה **נוסבאים** תהא נשמתו צוורה בצורו החיים

יומא דנשמתא

הרה"ק רבי אברהם מתתיהו משטעפינעשט זי"ע יומא דהילולא כ"א תמוז (תרצ"ג)

"צדיק כתמר יפרח ישנה כארז בלבנון, לפני שמש שמו ינון כבוד עטרת תפארת ישראל, ש"ב ידי"ג הרב הצדיק למעלה חן ולמטה חן, מפורסים מגזע קדושים ותרישיים ח"ו סהור לב כקש"ת מו"ה אברהם מתת' פרידמאן נ"י ויזרח, עד יומא תמריה, חשכינו יזריה, איתן מושבו בק' שטעפאנעשט יצ"ו" - כה פונה אליו הגאון רבי חיים טויבש זצ"ל אבי"ד בוטושאן שברומניה בספרו שו"ת 'חיים של שלום' (חי"ב, דראהביטש תרס"ו, סי' יא).

ואילו הגאון רבי בצלאל זאב שאפראן זצ"ל אבי"ד באקוי שברומניה כותב בספרו שו"ת הרב"ז (חי"א, טשערנאוויץ תר"ץ, יו"ד סי' קטו) - בענין רב אחד שסירב לקיים פקודת הרה"ק משטעפינעשט: "כי הנה מה יפה כחו של אותו צדיק האי סבא קדישא אדמו"ר הרה"צ שליט"א להיות צדיק גזר על הרב דמתא הסמוך ונראה לאיתן מושב קדשו עיר שטיפנשט, ומי לא ידע כמה גדול כחו של אותו זקן קדוש ישראל, בן מלכי קדם, מאן מלכי רבנן, העובד את ה' ביראה ונאבהה וירא את ה' מאד, והרי מפורש יוצא בשבת (לא) דגבר דחיל חטאין הוא חשוב יותר מבר אוריין (נתיב ברה"י ד"ה אגא), וגם נשיא אלקים הוא בתוכו, פאר מדיתנו, ואיך הרה"ב הרב דמתא עזב בנפשו להיות מסרב לגדול, קדוש ה' מוכבד, זקן ונשיא פנים... וכל שכן בנידון אידן אשר רבים מאהב"י הקדושים והרחוקים יתנו אוזן קשבת לדברי כ"ק אדמו"ר הרה"צ המפורסם שליט"א, ולא יהיו שום אחד מאהב"י לעבור על דבריו הקדושים אשר כל אשר יאמר כי הוא זה..."

ואכן היה הצדיק הקדוש משטעפינעשט פארם והדרם של יהדות רומניה, ולאורו הלכו משך ס"ג שנות כהונתו. תהילותיו ונפלאותיו בדקה חסידים ובפי יוצאי רומניה, ופיהם אינו נפסק מלספר ומלהלל את גדול הדור ששכן בתוכם. בשורות דלחלן ננסה להביא קוים קצרים לדמותו הנשגבה וכמה שרטוטים מפעולת צדיק לחיים.

ואלה תולדות אברהם:

הרה"ק רבי אברהם מתתיהו פרידמאן משטעפינעשט זי"ע נולד ביום א' דחנוכה שנת תר"ח, לאביו הרב"ק רבי מנחם נחום משטעפינעשט זי"ע, עת שהה בעיר פאטיק שבגאליציה, בנחלת אביו הרב"ק רבי ישראל מרוזין זי"ע.

בזאת חנוכה הוכנס בביתו של אברהם אביו ע"ה ובהוראת הסבא קדישא מרוזין נקרא הרך הנולד בשם 'אברהם מתתיהו' - 'אברהם' על שם זקן הרב"ק רבי אברהם המלאך זי"ע, ו'מתתיהו' ע"ש מתתיהו כהן גדול, ואף בירכו: "שיהיה בעל כח כמו מתתיהו כהן גדול".

ואכן מסופר בפי חסידים כי נתקיימה בו ברכת זקינו הק' מרוזין, ו'למרות' כל עושי פרישותו וטהרתו, בעוד שאת מאכליו היה אוכל בכפות מועטים וספורים על אצבע, זכה לגבורות שנסתלק בשנת פ"ה, ולא נודע כל מי חייו שיבקר אי פעם אצל רופא" (קובץ זכרון בית שטפינשט, ב"ב תשי"ו, עמ' 13).

את ימי ילדותו עשה רבינו בבית אביו כדור קדשו של זקנו הק' מרוזין, ואף נתגדל על ברכיו כשהוא מאציל עליו מהוד זיו קדושתו. עד ימי זקנה ושיבה היה רבינו מתפאר כי זכה ללמוד מפי זקן הק' את אותיות א"ב, וכאשר הגיע לאות יו"ד אמר לו זקנו: "אי יוד ביטטו".

כבן יחיד לאביו הרב"ק הזקן משטעפינעשט הועידו אביו לגדולות וגבורות, וכבר בימי נעוריו הפנה אליו מקרים דחופים שנוקפו לישועות גדולות כשהוא אומר לחסידיו: "האחוז בחזקת בני מתתיהו, אתם תתקשו עמו תושישו". החסידים שמהרו לשמוע בקולו אמנם כך עשו וישועתם לא איחרה לבוא. ביטויים מופלגים על רוממות נשמתו נשמעו מפי אביו בהזדמנויות שונות כמו: "בני יחיד הקדוש", או "בני מתתיהו הוא אדם השלם".

בשנת תרכ"ב, בהיותו כבר ארביסר, נשא את נכדת הרה"ק רבי אשר ישעי' מראפשיץ זי"ע, אף זיווג זה לא עלה יפה וכעבור י"א שנה שלא ילדה לו בנים, שלח בגט פטורין², ונשא בזיווגו את הרבנית מרת שרה צפרה ע"ה בת דודו רבי יוסף מאנאנאן זצ"ל חתן הרה"ק מרוזין (נשתאלמנה במעלה חסיד הנגיד ר' אהרן שור ממאריטשבו זי"ע).

עם הסתלקות אביו הק' רמ"ג משטעפינעשט במיטב שנותיו ביום י"ד כסלו תרכ"ט, מיאן בנו יחידו רבינו להתנחם אחריה וסייר בכל תוקף לעלות ולישב על סא קדשו, אולם חזקה עליו הפצרות הצדיקים בני משפחתו ועמם זקני החסידים המיחילים להתנחל, ורק ככלות שנת האבל הראשונה כשהוא בן כ"א שנה בלבד, קיבל עליו את עול האדמו"רות והמשיך בהנהגת העדה בשטעפינעשט.

הוא נהג את נשיאותו ברמה, אלפים הסתופפו בצלו - ביניהם רבים ממגולי ישראל - ונתפרסם כמחולל פלאות וסיפורי מופתים רבים סופרו אודותיו. יהודים וגוים באו להתוויש אתו ולקבל את ברכתו ועצתו, לאחר ששמו נתפרסם בכל הארץ בעוזו ונפלאותיו ורב חיליה בריפוי חולים, פקידת עקרית והצלת אנשים מירידה מנכסיהם - נסים למעלה מדרך הטבע.

אחד הדברים הידועים מהתנהגותו המופלאה היתה שימת יד המבשק על לבו כאות שיושע, באופן כזה שהוא לקח את היד של מינוש הפיתקא והצמיד אותה ללבו (של הדיק) וכן ביד. אין איפוא כל פלא, כי כל מי שנכנס לרבינו לקבל ברכה ללא הבדל בין גדול וקטן, היה יכול להרגיש בחוש איך שהברכות שלו יוצאות מהלב ונכנסות ללב.

דרכו בקדוש היתה שלא להשמיע דברי תורה ברבים, ואכן לא נשתמרו בשמו כי אם אמרות קצרות מלהבות אש³.

המדרור בערך לזכר נשימת הרה"ק - ר' משה ברה"ק ישיכר בערשי ברונשטיין ע"ה ת.ב.צ.ב.ה.

בשמחת תורה רקד עם הס"ת וראשו בין כתפיו בשמחה עצומה כאיש צעיר ועול ימים, ופניו צהבו כמלאך ה' צבאות, והיה לפלא בעיני כל רואיו.

"ושמעתי זה כביר מאיש זקן החסידים המופלא מר משה דינוויצער ע"ה (הוא הרה"ק ר' משה אליעזר קלארפנלד ז"ל שהיה משב"ק אצל אביו הרה"ק רבי מנחם נחום משטעפינעשט זי"ע) שבימי נעוריו ערבר הלך למרן קוה"ק הר"ר מנחם נחום זצ"ל אבי אדמו"ר, ושאל אותו: האם היית אצל בני הרב ר' מתתיהו? וענה אותו כי זה עתה הוא בא ממנו, וישאלהו הח"צ: מה הוא עושה? ויענה, כי הוא קורא קריאת שמע קודם שכיתבו, ואמר לו הח"צ בזה"ל: תדע, כי בני מתתיהו הוא אדם השלם".

"ומי שראה באיזו פרקים עבודתו הגלויה, ראה ממש שהתגבר כארי במסירות נפש עצומה, וכל עצמותיו תאמרנה מי כמוך ד'. בליל שב"ק באמרו 'שלום עליכם' נחם כנארי וחיל ורעדה אחזתו בכל גופו. בתפילת מוסף דר"ה עמד שחוח וכפוף שתי שעות רציפות, וממש לא היה זה כח אנושי, כי נשברו עצמותיו מן גרלו ועד ראשו, וממש היה בו ניצוץ מגבורתו של מתתיהו כדף עובר קדושת שמו ית' ועבודתו".

"ועל מרן רבינו זצ"ל נמליץ דברי חז"ל (ביב טו): אבן טובה היתה תלויה בצוואר של אברהם אבינו ע"ה שכל חולה הרואה אותה מיד מתרפא, כי רבינו ששמו הקדוש היה אברהם ג"כ, היה אב רחמן לכל נדכה וקשה רוח, והיה לו אבן טובה בצוואר, הוא דיבורו הקדוש, אשר ברוח קדשו האציל את ברכתו הקדושה לכל דורש ומבקש, עד שכל חולה ראה ממש עין בעין שנתקיימה ברכתו הקדושה ונתרפא, כל איש ישראל מצא נוחם בלבו וציר למכאוביו, דבריו הקדושים נטפו מור והיו כשמן בלשמן למצוקת לב הנדכאים. הוא הפיח זיקי תקוה ותוחלת בלב כל אחד ליום העתיד, כל מי שבא אליו שקוע במחשבות דאגה ורעיונות עצובות, וענין תוגה רחפו על פניו, בשברון לב ודכדוך הנפש, כאשר האיר לפניו פני המורח, הוא צורתו הקדושה של מרן זצ"ל והאציל עליו את ברכתו, האיש הזה נעשה לאיש אחר, כבירה חדשה, רוחו התרוממה, לבו התאמן, ונסע משם כאיש יחיד, כנבור מנצח, כי הרגיש שמרן גלל אבן כבירה מעל לבו. שום איש לא נסע ממרן בידים ריקנות ועור וריק, כי יצק תמיד נטפי תוחלת בלב כל אחד..."

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל, אמן

פינחס תלה את פעולתו בזכות אבות

שמעתי מפי הרה"ק ר' אליעזר זוסיא מסקולען זצ"ל שאמר בשם הרה"ק ר' אברהם מתתיהו משטעפינעשט זצ"ל, שכונות השבטים שבזיו את פינחס היתה לטובתו, לבל יתגאה בפעולתו הגדולה, לכן ביוזרו. אבל י"א הכתוב ויחסו אחר אהרן" (רש"י במדבר כה, יא), לומר שפינחס לא הוצרך לבזיון הלו, כיון שמעולם לא נכנס במחשבתו מחשבת פגול לדמות שזכה לפעולה זו בזכות עצמו, כי אם זכות אבותיו עמדה לו, וזוהי הכוונה במה שיחסו הכתוב אחר אהרן. ודברי פי חכם חן.

יפה שחנתו של עבדי אבות להנהיג רבי אלחנן היילפרין זצ"ל אבי"ד אדמוניאל-לונדון (חי"א עמ' קמג-קמד)

- התודה והברכה נתונות בזה למכון "תורת אמת שטפונשט" שהגישו לפנינו חומר בקדוש לעריכת המאמר. ואמרתם, כה לחי!
 - בכמה פקודות מובא שבזיו"ר היה חתן הנגיד ר' יצחק רייך מרישא ז"ל - חתן הרה"ק רבי אשר מראפשיץ זי"ע. לפי גרסא אחרת היה חתן הרה"ק רבי יחיאל מקאלנסבו זצ"ל - בנו של הרה"ק רבי אשר מראפשיץ (ראה 'אור ישע השלם', נתניה תשס"ה, עמ' צט הע' ב; קובץ 'נחלת צבי', גל' יא עמ' קסה-קסו; ועושיש גל' יא עמ' קפג, והדבר צריך בירור מעמיק).
 - מקובל שהגיושן היו בלחץ מהחסידים, אשר הפצו בו לגרשה כדי שישאב בן, בנים, ולפי המסופר, כל אלו אשר בחשו בענין זה לא עלה להם הדבר בשוב.
 - עם נישואיה לרבינו הביאה אתה להיכלו את שלשת ילדיה שנולדו לה במעלה הראשון, ורבינו שימש להם כאב רחמן וכפטרו"ן נאמן, והפעמים הבודדות שרבינו יצא מחוץ לגבולות רומניה היה זה לרגל נישואיהם שהתקיימו ברוסיה וגאליציה (בשם הג"ר שמואל טוביאס זצ"ל אבי"ד פיאטרא-ניאמץ).
 - החסיד המפורסם רבי משה בטלן ז"ל הסתופף הרבה בצעירותו בצל רבינו, ולמים כשבישק ממנו הרה"ק רבי יעקב יוסף מסקוורין זי"ע שיאמר איזה דבר תורה ששמע מהרה"ק משטעפינעשט, ענה רבי משה בטלן ואמר: "אצל הרה"ק משטעפינעשט לא שמעו מאומה, שמה רג וא..." (מפי ספרים וסופרים: על הגדש"פ, עמ' מב).
 - בערב ימיו הועיד את בני אחרוני האדמו"ר רבי מנחם נחום מאיצקאן זצ"ל למלאות את מקומו בהנהגת העדה, אך לדאבון לב ולביע באבו בהיותו במרפא סמוך לוויען ביום כ"א סיון תרצ"ג, חודש ימים לפני פטירת דודו רבינו.
 - כידוע הוציאו את גופו מהטור המהירן שהובא מרומניה, והלחיה נערכה על גבי מיטה רגילה, כפי שפסק הגר"י לנדא זצ"ל אבי"ד ב"ב, לאחר שנוכח בעצמו כי גופו נשאר שלם.
 - ענין פלא שראו אצלו בעת הנענועים, סיפר בן ביתו הרה"ק רבי חיים זאנוויל מריבין זי"ע, שגף שאגלי הדיעה היו נטפים מדי הרה"ק משטעפינעשט אז, עם כל זאת ה'איתרוג' נשאר יבש (אישי חסיד ה', בסו"ט י"ד אור החיים הקדוש ותולדותיו, עמ' שנא).
- מאת: הרה"ק ר' ישיכר בערשי ווייס שליט"א

עלי הדף

ענין שנלמד במסגרת "דף היומי"

מסכת שבת

אודות המעשה ברבי עקיבא שהשכיב עצמו לרבי אליעזר והמסתערף
תנו רבנן, הוין חבירו לכף זכות דנין אותו לזכות, ומעשה באדם אחד שירד מגליל העליון ונשכר אצל בעל הבית אחד בדירום שלש שנים, ערב יום הכפורים אמר לו תן לי שכרי ואלך ואזון את אשתי ובני, אמר לו אין לי מעות וכו'. לאחר הרגל נטל בעל הבית שכרו בידו וכו' והלך לו לביתו, אחר שאכלו ושתו נתן לו שכרו, אמר לו בשעה שאמרת לי תן לי שכרי ואמרת לי אין לי מעות, במה חשבתני וכו' ובשעה שאמרת לי אין לי כרים פירות במה חשבתני, אמרתי שמה אינן מעושרות, ובשעה שאמרת לי אין לי כרים וכסתות במה חשבתני, אמרתי שמה הקדיש של נכסיו לשמים, אמר ליה העבודה כך היה, הדרתי כל נכסיו בשביל הורקנוס בני שלא עסק בתורה, וכשבאתי אצל חבירי בדירום התירו לי כל נדרי, ואתה בשם שדנתני לזכות המקום וידן אותך לזכות (קב. ב).
בברייתא אצל כתוב מן היה אותו בעל הבית וני היה הפועל שנשכר אצלו, ואין אנו יודעים מכאן כי אם פרט אחד, ששם בנו של אותו בעל הבית היה הורקנוס. אולם בשו"ת רמ"ע מפאנו (סי' סט) ציין לדברי השאלות (סי' מ), מהם מוכח שאותו בעל הבית היה רבי אליעזר בן הורקנוס ורשם בנו היה ג"כ הורקנוס (עי' סנהדרין סח. א), והפועל שנשכר אצלו היה רבי עקיבא, ובה אינא בשאלות: "ומעשה ברבי עקיבא בן יוסף שהיה מושכר אצל רבי אליעזר בן הורקנוס, ועשה עמו שלש שנים, כשבא ליפטר ממנו בערב יום הכפורים, אמר לו תן לי מעותי ואלך ואפרנס את אשתי ואת בני...".
ולכאורה היה המעשה שרבי עקיבא היה רועה אצל כלבא שבוע (עי' כתובות סב, ב), שהרי לאחר מכן כבר נשא את בתו והלך ללמוד תורה, וכבר לא היה מושכר אצל אחרים. ואכן בן מסיק שם הרמ"ע מפאנו: "ואין ספק שאירע זה בזמן שהיה עם הארץ", וכתב: דלפי זה "יש ללמוד מהאירוע עובדי כמה צניע ומעלי הוה גם בעת ההיא, שככה היה דין לכף זכות על כל דבר ודבר את בעל הבית".

ה'חתם סופר' הביאו ואף הוסיף עליו, וז"ל: "ענין תשו"רמ"ע מפאנו סי' ס"ג שכתב בשם שאלות אודותו בעה"ב היה ר' אליעזר בן הורקנוס והשכיב היה ר' עקיבא כשהיה עם הארץ, וכתב: מזה יש להבין שגם כשהיה עם הארץ היה בעל מדות טובות שדן לזכות כל כך את בעה"ב. ומוסיף אני, שמזה יש ללמוד שאפילו עם הארץ בעל מדות טובות שונא חכמים, שהרי רבי עקיבא אמר סוף פרק אלו עוברין כשהייתי עם הארץ אמרתי מן יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו בחמור".

לאור הדברים הללו, שבעל הבית היה רבי אליעזר, כתב ה'חתם סופר', שבוה יתיישב מה שהרמ"ע מפאנו דן שם לגבי האמתלא אחרונה: "ובשעה שאמרת לי אין לי כרים וכסתות במה חשבתני, אמרתי שמה הקדיש כל נכסיו לשמים", דלכאורה מה מועיל שהקדיש נכסיו, הרי הכרים וכסתות הורקנוס לבדק הבית, ואין הקדיש בדיק הבית מפקיע מידי שיעבודו, והבעל חוב יכול לפדות את ההקדיש בחובו, אלא שמדברנו צריך להוסיף דינר, כדי שלא יאמר הקדיש יוצא בלא פדיון (עי' ערכי כג. ב), ותיירץ הרמ"ע מפאנו, כי הדין שהקדיש בדיק הבית מפקיע מידי שיעבוד הוא, רק כאשר היה ההקדיש לאחר שחל החיוב, אך כאן לא חל החיוב אלא עד ערב יום הכיפורים, שהרי אין שכירות משתלמת אלא לבסוף, ובזמן שהקדישם קודם לא חל עליהם שיעבוד כלל, ולכן מובן האמתלא "שמה הקדיש כל נכסיו לשמים".

אמנם ה'חתם סופר' כתב: "ולע"ד לא קשה מידי, דודאי לא הקדיש כל נכסיו, דהא רבי אליעזר הני"ל סבירא ליה שלחי ערכין (כת. א) אדסור להקדיש כל נכסיו, ואם עבר להקדיש אנו קדוש, אלא על כרחן לא הקדיש אלא אותן של לא היו מושכרים ביד אחרים וכפי שאבן כך היתה אחת האמתלאות בעובדא זו, שמאותן בלאו הכי נמי לא ינהה הורקנוס בנו עד שתכלה זמן שכירתו, ואולי אז יעסוק בתורה, ואי לא עוד יקדישם, ועל כל פנים עתה לא הקדיש הכל, וממילא אין השכיר גובה מההקדש, כיון דאיכא בני חורין אחרי ככללות זמן שכירתו, ולפי זה היה צריך לכל אלו האמתלאות".

אודות קושא זו – שלפי שיטת רבי אליעזר עצמו אסור להקדיש כל נכסיו והיאך אם כן עשה הוא עצמו כן – כתב בשו"ת 'דברי מלכיאלי' (ח"א סי' קב אות ד) שדברי רבי אליעזר שאסור להקדיש כל נכסיו, נאמרו רק לענין חרמים הניתנים לכהנים, אבל לענין הקדש בדיק הבית אין אסור להקדיש כל נכסיו. ולפי זה אתי שפיר כי הקדיש כל נכסיו לבדק הבית. עוד כתב לתרץ (שם אות ז), שכיון שהורקנוס נכסיו כדי שיעסוק הורקנוס בנו בתורה – אין בזה איסור שהרי עושה כן לצורך, וטעם האיסור להקדיש כל נכסיו הוא כעין איסור לתשחית, וכשיש לו צורך בדבר מותר".

עוד נתקשה החת"ס – לאור הנהגה שהבעל הבית היה רבי אליעזר הגדול – במה שהיה בסופו של דבר שהתירו לו כל נדרי, ולכן שפיר היה לו מה לשלם לדירום פועל, כי התירו לו גם נדרי הקדשות שעשה, וכמו שאמר: "וכשבאתי אצל חבירי בדירום התירו לי כל נדרי", ואם כן תמוה הדבר, הלא רבי אליעזר ס"ל (ערכי כג. א) שאין שאלה בהקדש, ואין התירו לו את ההקדשות שעשה. וכתב החת"ס, שלפי דעת הסוברים שאלו זה שאין שאלה בהקדש נאמר רק בחיטה בלבד, אולם על ידי פתח חרטה יש שאלה בהקדש, כי נתברר שכל ההקדש היה בטעות, יש לתרץ שהתירו לו על ידי פתח חרטה, אבל לדעת הסוברים שגם על ידי פתח חרטה אין שאלה בהקדש לא נוכל לתרץ כך, ולכן כתב ש"י, שרבי אליעזר נדר אז כמה נדריים בבת אחת, כגון קונם בשר ויין עלי וגם שלם נכסיו יהיו הקדש, ובזמן שיש שאלה על הנדר של בשר ויין, ממילא הותר אף מה שנדר נכסיו להקדש, שנדר שהותר מקצתו הותר כולו (וע"ע העמק שאלה' על השאלות שם).

עלי אורה

אורחות חיים הלכה למעשה

ברכה אחרונה וברכת הריח - כשאני מרגיש טעם וריח
שאלה: מי שתקופה זו אינו מרגיש כלל טעם וריח, עקב החולי ל"ע, כיצד יש לנהוג לגבי ברכת הנהנין, ברכה ראשונה וברכה אחרונה, וכן לגבי ברכת הריח?

תשובה: כבר כתבנו שקודם אכילה לא יברך ברכה ראשונה, כיון שאינו נהנה כלל, ואם יכול לשמוע מאדם אחר את הברכה - מה טוב. אבל ברכה אחרונה, ג"ל שיברך, דברכה אחרונה היא על מה שנעשה שבע, והגם שלא הרגיש טעם בפיו, מ"מ נעשה שבע על ידי האוכל ואינו רעב. [ואמנם מי שהאוכל ניתן לו על ידי אינפוזיה, אזי על אף שנעשה שבע, אינו מברך גם לא לאחריה, דהתם אינה דרך אכילה, אבל בגי' שאכל דרך אכילה, ורק לא הרגיש טעם בפה, כיון שנעשה שבע, מברך ברכה אחרונה].

ומי שאבד כעת חוש הריח - לא יברך ברכת בשמים (כדאיתא בשו"ע או"ח סי' רצו סי"ה), אלא אם כן מתכוין להוציא את ב"ב הקטנים שהגיעו לחינך. ויכולה גם אשתו לברך בשבילו כשאנו מריח.

ונ"ל דאע"ג שאינו מרגיש ריח, מכל מקום יריח - כמי שמרגיש, והוא עפ"י דאיתא בב"י או"ח סי' רצו) בשם האחרות חיים ד"ר דאע"פ שאינו נהנה מריח כיון שאין לו חוש הריח, מ"מ מברך, דהנאה יש לו, כי זה מחזק ראשו וגופו (ועיי' במג"א דע' טעמים, דהרי נהנה מריח, שאחרים מצילים אותו משרפה ע"י הריח ע"ש), והגם דהמתברר פסק שמי שאין לו חוש הריח לא יברך, מ"מ יש ענין שיריח מטעם דמשיב הנפש ומחזק ראשו וגופו, כאמור.

בהלכות רבית

שאלה: ראובן לוו מעות לשמעון ואינו משלם לו, ועתה ביקש שוב פעם משמעון שילוה לו כסף, ואומר לו שמעון "אלוה לך עוד פעם אבל בתנאי שתחזיר לי את החוב הישן", האם זה נחשב לרבית?

תשובה: אם ראובן מושלם כסף לשמעון, רק אינו משלם מחמת איוו סיבה שהיא, אין כל חשש רבית בזה ששמעון מלווה לו כסף בתנאי שישלם לו את החוב, ולא חשבינן שתנאי זה הוא בשכר הלוואה ואין זה רבית כלל, כי המלוה נוטל את שלו ולא נחשב בזה שנושך את הלווה (עי' כנסת הגדולה בנחות ב"י על ח"ו"מ סי' קס אות יז).

אכן אם ראובן אינו משלם את החוב השכן י' יש לו איוו טענה שצריך לבררה בבית דין, ככהאי גוונא אסור לו לשמעון להתנות עם ראובן שילוה לו כסף בתנאי שישלם לו את החוב הישן, דאפשר דטענתו טענה - שאינו חייב לשלם לו החוב הישן, ואם משלם לו החוב הישן ממורת הלוואה זו, הוי רבית.

ואין זה דומה להא דכתב הראב"ד (מו"ב בתשו' אבני נור ועד אחרונים) שאם מסופק כמה חייב לו, רשאי ליתן לו מספק יותר, עד שיצא הספק מלבו, דהתם רוצה לשלם כל מה שחייב לו, ע"כ מספק אולי חייב יותר - רשאי לשלם יותר ואינו נותן בתורת רבית, אבל בגי' ד"אם שמעון פטור להחזיר החוב וראובן נתנה שילוה לו כסף בתנאי ששמחור לו החוב שאינו חייב, הוי רבית ממש.

שאלה: ראובן חייב מעות לשמעון ולא רצה לשלם לו, ועכשיו ביקש ממנו עוד הלוואה, האם מותר לשמעון להלוות לו ולקחת על כך רבית כשיעור החוב הישן שראובן חייב לו?

תשובה: אין לעשות כן (עי' תשו' הרש"א ח"ב סי' רלא), ובפסוקים הטעם הוא משום דמחויי כמלוה בריבית אצל המלוה ואצל הלוה.

ואין זה דומה למש"כ הריטב"א (במס' בי"מ פ"ה) דמותר לאדם להלוות לחבירו בתנאי שפירע לו חוב ישן שהוא חייב לו מקודם, או בתנאי שיחזיר לו דבר שגזל ממנו, משום שהמלוה נוטל את שלו ואין זה רבית, התם שאני דאין נראה כריבית ואין מוזכר שום ענייני רבית בשעת ההלוואה, משום הכי מותר, משא"כ בגי' ד"אם המלוה מלווה כסף ללווה בריבית ואינו מוזכר לו כלום מחובו, והלוה חושב שהוא משלם לו רבית, ככה"ג אסור. **מאת:** הגה"צ רבי שמאי קתה הכהן גראס שליט"א

עלי ספר

תיקון חצות המבואר השלם - סדר אמירת תיקון חצות מבואר בשפה ברורה ונעימה, כולל תיקון רחל ותיקון לאה וכל ההוספות שהוגו לאמרן, בתוספת חיבור מקיף, כולל כל ההלכות והמנהגים, בעניני תיקון חצות ובעניני קימה בחצות הלילה, בתוספת טבלאות סיכום מאירות עיניים, לקטס נפלא של כל עניני מעלת אמירת תיקון חצות וגולד החיוב לזכות ולהתאון על חורבן בית המקדש, בתוספת עובדות והנהגות מגדולי ישראל. מאת הרב בנימין זאב שיטא שליט"א בהסמכת גדולי ישראל. מהדורה ראשונה בשנת תשע"ד, ועתה יו"ל במהדורה חדשה ומפורטת, על ידי 'ועד להרמת קו התורה' בתוספת מרובה ובהוספת עניני אמירת תיקון חצות בימי בין המצרים. תש"פ (314 עמ').

סידרת חיבורים מבוקשים מהרה"ר רבי שלמה ביעט שליט"א, דומ"ץ קהל מחזיקי הדת ירושת"ו (ב): הטכס והטהר - קיצור הלכות טהרה, עם נספח למדריכי חתנים; הנהגות נחוצות לחתן ולכלה לאחר נישואיהם; כללי קדושת הבית, ועוד. נערך בלשון צח ובחרי השוה לכל נפש. מהדורה שביעית, ירושלים תשע"ט (סד עמ').

התהילה והתפארת - אוצר כל ההלכות השכיחות ומודרך לבניית הבית היהודי על יסודות הקדושה והחסידיות, ומחולק לחמשה מדורים: א. הזך והזהר - הנהגות איש וביתו, צניעות הבית, עצות לבנים תלמידי חכמים; ב. החיל והחסן - קיצור הלכות כלכלת הבית, צדקת חכמים, הלכות ממונות הנחוצות, הלכות ריבית הנחוצות; ג. הפדות והפאר - כללי בשר בחלב במטבח, התנור, דגים עם בשר או עם חלב, הפרשת חלה, הלכות תולעים, הלכות דם ביצים, הלכות גויה בבית, טבילת כלים, ועוד; ד. היחוד והיחאה - קיצור הלכות יחוד, אישים באיסור יחוד, מקומות ששייך בהם יחוד, בעלי בעיר וכו' - כל הפרטים הנוגעים לאיסור יחוד; ה. הקריאה והקדושה - קיצור הלכות קדושה, שיחת מרעים, כתיבת הודעות כלי תקשורת בהכלה, ועוד. ירושלים, אלול תשע"ט (פו עמ').

תודותינו וברכותינו נתונות לאלו שמדבו הוצאת הגליון לזיכוי רבבות מאחב"י

<p>לעילוי נשמת הרה"ח ר' חיים דוד בן הרב מנחם מענדל מארעלעס ע"ה נלב"ע ביום כ"ב תמוז תשע"ב - תנצב"ה הנוצח על ידי בנו הרה"ח ר' מנחם מענדל שליט"א</p>	<p>לעילוי נשמת הרה"ח ר' אהרן ב"ר יוסף ע"ה נלב"ע ביום כ"ג תמוז עש"ק פינחס תשנ"ז תהא נשמתו צרורה בצרור החיים הנוצח על ידי נכדו הרה"ח ר' ישראל ברוך ראטשילד שליט"א</p>	<p>לעילוי נשמת הגה"ח ר' חיים יוסף בהרה"ח ר' ישכר דוב ע"ה וואלדמאן נלב"ע בדמ"י ביום כ"א תמוז תשס"ב תהא נשמתו צרורה בצרור החיים הנוצח על ידי בני משפחתו הע"י</p>	<p>לעילוי נשמת הגאון הגדול רבי אליהו בן הרב ר' אשר שטערנבוך זצ"ל ראב"ד דק"ק 'מחזיקי הדת' אנטווערפן נלב"ע בשב"ק פרי פינחס א"ח תמוז תשע"ז תהא נשמתו צרורה בצרור החיים</p>
<p>לעילוי נשמת הרה"ח ר' צבי ארי' ב"ר יהושע העשיל ע"ה נלב"ע ביום כ"ג תמוז תשט"ו תהא נשמתו צרורה בצרור החיים הנוצח על ידי חתנו יחיאל הנדיב הנכבד והנעלה הרה"ח ר' פינחס ברוך בערנשטיין שליט"א</p>	<p>לעילוי נשמת הרה"ח מרת ברכה בריינדל ע"ה ב"ר שלמה הי"ד נלב"ע ביום כ"ב תמוז תשס"ח - תנצב"ה הנוצח על ידי בנה הרה"ח ר' יוסף שלמה הכהן ווערטשטיין שליט"א</p>	<p>לעילוי נשמת האשה החשובה מרת ברכה בריינדל ע"ה ב"ר שלמה הי"ד נלב"ע ביום כ"ב תמוז תשס"ח - תנצב"ה הנוצח על ידי בנה הרה"ח ר' יוסף שלמה הכהן ווערטשטיין שליט"א</p>	<p>הג"ר אשר חיים שטערנבוך שליט"א מור"צ דהקדילה החרדית 'מחזיקי הדת' ורב ביהמ"ד אהל יעקב'</p>
<p>לעילוי נשמת הרה"ח ר' משה זאב ב"ר יחזקאל יהודה הכהן קאהן ע"ה נלב"ע ביום כ"ב תמוז תשע"א תהא נשמתו צרורה בצרור החיים היות ולא השאיר אחריו זש"ק נא ללמוד משניות לעילוי נשמתו</p>	<p>לעילוי נשמת האשה החשובה מרת ראצל ב"ר שלמה ע"ה נלב"ע ביום כ"ג תמוז תשע"ו תנצב"ה הנוצח על ידי בנה הרה"ח ר' יוסף צימנעבי שליט"א</p>	<p>לעילוי נשמת האשה החשובה מרת העסא ריזל ע"ה מאנדרר בת יבלחט"א הרה"ח ר' יעקב יוסף טאהלער הי"ו נלב"ע בדמ"י ביום כ"ד תמוז תשע"ג תהא נשמתה צרורה בצרור החיים</p>	